

80th Anniversary
SILPAKORN UNIVERSITY
Creative Art and Science for All

คณะวิทยาการจัดการ
Faculty of Management Science

Proceedings

การประชุมวิชาการระดับชาติ
ครั้งที่ 11 ประจำปี 2566

*“ Driving Sustainable Development Goals:
Directions, Opportunities, and Challenges of Thai Entrepreneurs ”*

วันที่ 9 มิถุนายน 2566

ณ โรงแรมดุสิตธานี หัวหิน จังหวัดเพชรบุรี

Facebook : mssilpakorn

www.ms.su.ac.th

sumssilpakorn

sums.silpakorn

Proceedings

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2566

“Driving Sustainable Development Goals: Directions, Opportunities, and Challenges of Thai Entrepreneurs”

ปีที่เผยแพร่	7 กรกฎาคม 2566
เผยแพร่และจัดทำโดย	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120 โทร 0-3259-4028 โทรสาร 0-3259-4027 e-mail: mssuconf@gmail.com
แหล่งเผยแพร่	www.ms.su.ac.th
สงวนลิขสิทธิ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

Proceedings การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2566.-- เพชรบุรี :
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2566.

1142 หน้า.

1. มหาวิทยาลัยศิลปากร -- การประชุม.

I. ชื่อเรื่อง

015.593

ISBN 978-974-641-849-2

คำสั่งคณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ 00089/2566

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2566

ตามที่คณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กำหนดจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2566 ในวันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน 2566 เพื่อเป็นเวทีการนำเสนองานวิชาการ วิจัย และผลงานสร้างสรรค์ ในระดับชาติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามความมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2559 จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการ ดังผู้รายนามต่อไปนี้

1. รองคณบดีฝ่ายวิจัย	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร	กรรมการ
3. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	กรรมการ
4. ศาสตราจารย์ ดร.นันทินิตย์ วานิชชีวะ	กรรมการ
5. ศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลปกรรม	กรรมการ
6. ศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ศรีอมรศักดิ์	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักชาติเจริญ	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.กุลชลี จงเจริญ	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุวดี สมบูรณ์ทวี	กรรมการ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร	กรรมการ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงศ์ภิญโญ	กรรมการ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก	กรรมการ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์	กรรมการ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ จันทร์ใหม่มูล	กรรมการ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	กรรมการ
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทร์ พลอยแหวน	กรรมการ
18. รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล อ้นแผ้ว	กรรมการ
19. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์	กรรมการ
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกิจ สุทธิเรืองวงศ์	กรรมการ
21. รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์	กรรมการ

22.	รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรริหิรัญ	กรรมการ
23.	รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ อมรสิริพงษ์	กรรมการ
24.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโทหญิง ดร.เกิดศิริ เจริญวิศาล	กรรมการ
25.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พรรณราย	กรรมการ
26.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต	กรรมการ
27.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษราพร พรหมนิมิตกุล	กรรมการ
28.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม	กรรมการ
29.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกตุ	กรรมการ
30.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตศักดิ์ พุฒจรรยา	กรรมการ
31.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน	กรรมการ
32.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัครกะฉนิชชา	กรรมการ
33.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวะกุล	กรรมการ
34.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธนา สีนทร์นรภัช	กรรมการ
35.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล บุญแก้วสุข	กรรมการ
36.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรยา	กรรมการ
37.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภุต สังข์เฉย	กรรมการ
38.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธาดาธิเบศร์ ภูทอง	กรรมการ
39.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล	กรรมการ
40.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภานนท์ หอมสุต	กรรมการ
41.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิกร ม่วงศรีเขียว	กรรมการ
42.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ฉัตรสุภางค์	กรรมการ
43.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพล เปรมทองสุข	กรรมการ
44.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา มีสุข	กรรมการ
45.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา นาคปฐม	กรรมการ
46.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัสนิพนธ์ สมบัติ	กรรมการ
47.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัสนิพนธ์ สิมะขจรบุญ	กรรมการ
48.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วิวัฒน์ มะณีวงศ์	กรรมการ
49.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพล เจตโรจนานนท์	กรรมการ
50.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพัฒน์ ยางกลาง	กรรมการ
51.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญรติ จันทร์ภักดิ์	กรรมการ
52.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนรัตน์ สุขเกษม	กรรมการ
53.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสสินี บุญมีศรีสง่า	กรรมการ
54.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมษธาวิมล พลโยธี	กรรมการ
55.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล	กรรมการ
56.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระบิล พันภัย	กรรมการ
57.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์	กรรมการ
58.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพล พิณใจ	กรรมการ
59.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรระ จตุพร	กรรมการ

60.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	กรรมการ
61.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิระ ศรีโยธิน	กรรมการ
62.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว	กรรมการ
63.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล	กรรมการ
64.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา ตันจันทร์พงศ์	กรรมการ
65.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	กรรมการ
66.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ	กรรมการ
67.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ	กรรมการ
68.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์	กรรมการ
69.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรมงคล นิมจิตต์	กรรมการ
70.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ พวงยามณี	กรรมการ
71.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา	กรรมการ
72.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล	กรรมการ
73.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพงศ์ พิระเชื้อ	กรรมการ
74.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี ยศบุตร	กรรมการ
75.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาชวีภุชัญญ์ น้อมเนียน	กรรมการ
76.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสราภรณ์ ทนุผล	กรรมการ
77.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จอมภักดิ์ คลังระหัด	กรรมการ
78.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร	กรรมการ
79.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงสุตา ภูสว่าง	กรรมการ
80.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ หนูขาว	กรรมการ
81.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อริสสา สะอาดนัก	กรรมการ
82.	อาจารย์ ดร.กฤษฎา พรประภา	กรรมการ
83.	อาจารย์ ดร.คมกริช นันทะโรจพงศ์	กรรมการ
84.	อาจารย์ ดร.จันทร์พร ช่วงโชติ	กรรมการ
85.	อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง	กรรมการ
86.	อาจารย์ ดร.ชัชฌิมาพงศ์ ศิริโชตินิศากร	กรรมการ
87.	อาจารย์ ดร.ฐิติกรณ์ ยาวิไชย จารึกศิลป์	กรรมการ
88.	อาจารย์ ดร.ทิพวรรณ กำศิริมงคล	กรรมการ
89.	อาจารย์ ดร.ธีรน์วัช สุขวิลัยหิรัญ	กรรมการ
90.	อาจารย์ ดร.นพดล ไทวิชัยกุล	กรรมการ
91.	อาจารย์ ดร.บุษริน วงศ์วิวัฒนา	กรรมการ
92.	อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีสินนันท	กรรมการ
93.	อาจารย์ ดร.ปริญญา ทรุ่นโพธิ์	กรรมการ
94.	อาจารย์ ดร.ปิยะกาญจน์ สุพรรณชนะบุรี	กรรมการ
95.	อาจารย์ ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์	กรรมการ
96.	อาจารย์ ดร.ภวินธ์ธนา เจริญบุญ	กรรมการ
97.	อาจารย์ ดร.ภูชิป มีถาวรกุล	กรรมการ

98.	อาจารย์ ดร.รักชนก โสภภาพิศ	กรรมการ
99.	อาจารย์ ดร.รุ่งทิพย์ จันทร์ธนะกุล	กรรมการ
100.	อาจารย์ ดร.วงศ์ศักดิ์ดา วีระไพบุลย์	กรรมการ
101.	อาจารย์ ดร.วัชรระ เวชประสิทธิ์	กรรมการ
102.	อาจารย์ ดร.ศรายุทธ แสนมี	กรรมการ
103.	อาจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ จารีกศิลป์	กรรมการ
104.	อาจารย์ ดร.สุรภัทร์ พิไชยแพทย์	กรรมการ
105.	อาจารย์ ดร.มรกต กำแพงเพชร	กรรมการ
106.	เภสัชกร ดร.ยุทธภูมิ มีประดิษฐ์	กรรมการ
107.	ดร.จิรภิญญา สันนิปางกูร	กรรมการ
108.	นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม	เลขานุการ
109.	นายเอกพันธ์ หวานใจ	ผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

Wint.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุทธะนันท์)

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

สารบัญ

	หน้า
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อคอนโดมิเนียมตามแนวรถไฟฟ้าสีน้ำเงิน บางซื่อ - ท่าพระ เพื่ออยู่อาศัยและการลงทุนในอนาคต กนกวรรณ เบิกบาน และ ศิระ ศรีโยธิน.....	270
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจรับบริการหลังการขายผ่านแพลตฟอร์มประชุมออนไลน์ซ้ำ: กรณีศึกษาบริษัท ยูโร-โอเรียนเตล เทรดิง จำกัด สุชาติ ศรีเชื้อ และ ณัฐพล พันธุ์ภักดี.....	287
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดไร่ขิง สนั่น เจริญยิ่ง และ พันซ์กร สิมะขจรบุญ.....	302
คุณลักษณะและภาวะผู้นำ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมวิสาหกิจเพื่อสังคม สุภาวิตา กุลอุปฮาด และ ธนกฤต สังข์เฉย.....	323
การสำรวจความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อการใช้ข้อมูลจากระบบ Google Drive กรณีศึกษา: พนักงานของวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล พรชนก เขียวกิตติธนา และ จิตาภา จอเสน.....	340
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพงานธุรการ กรณีศึกษา: วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล จิตาภา จอเสน และ พรชนก เขียวกิตติธนา	352
ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการห้องประชุมสัมมนาของโรงแรม ระดับ 4 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 ณัชชา เรียบร้อย และ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า	370
การรับรู้คุณลักษณะแหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กาญจนา มั่นแนบ และ ธนกฤต สังข์เฉย.....	384
การประเมินหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2563) สาขาวิชาการโรงแรม (ต่อเนื่อง) วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม โดยใช้ CIPPI Model วัฒนาภรณ์ โยธจักร และ ธนกฤต สังข์เฉย.....	396
การจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบพาณิชย์และไม่ใช่พาณิชย์อย่างยั่งยืน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ชญทกร อินทสระ นพพล อรุณรัตน์, มณฑิรา ยุติธรรม,และ สุกัญญา เสรีนันทชัย.....	410

คุณลักษณะและภาวะผู้นำ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคม

CHARACTERISTICS AND LEADERSHIP: FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL ENTERPRISES

สุภาวิตา กุลอุปฮาด¹ และ ธนภฤต สังข์เฉย²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการ และเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการ ประชากรการวิจัยคือผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย จำนวน 402 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบคือวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบกิจการประเภทวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนใหญ่ และมีระยะเวลาในการดำเนินกิจการประมาณ 6 ปี ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ประกอบการและภาวะผู้นำของผู้ประกอบการมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมระดับมาก และประสิทธิผลการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการมีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมระดับมากเช่นเดียวกัน การวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานพบว่าคุณลักษณะผู้ประกอบการ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมของผู้นำ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านการจัดการความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ ขณะที่ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ควรให้ความสำคัญในการนำปัจจัยดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านคุณลักษณะผู้ประกอบการและภาวะผู้นำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการเพื่อสังคมในอนาคต

คำสำคัญ : คุณลักษณะผู้นำ, ภาวะผู้นำ, กิจการเพื่อสังคม, ประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of social entrepreneurs that affect the effectiveness of social enterprise operations. and to study the social entrepreneur's leadership effect on the effectiveness of social enterprise operations. The research population was 402 social enterprise entrepreneurs in Thailand. The researcher used the questionnaire as a data collection tool. Data were analyzed by descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation. And the test statistic is a multiple regression analysis to test the hypothesis. The results showed that most of the samples were female. Bachelor's degree most businesses are community enterprises. and has a period of business operation of approximately 6 years. The results of the analysis of characteristics of social entrepreneurs and leaders of social entrepreneurs were at a high level, and the effectiveness of social enterprises of entrepreneurs was at a high level. Hypothesis testing found that entrepreneurial characteristics were 3 aspects: a leader's morality; social responsibility and knowledge management have a significant positive influence on the effectiveness of entrepreneurs' social enterprises. Entrepreneurial leadership in 3 areas: socially responsible leadership ethical leadership and visionary leadership has a significant positive influence on entrepreneurs' social enterprise effectiveness. The Office of Social Enterprise Promotion (ESP) should focus on applying these factors to develop training courses on entrepreneurship and leadership qualities in order to develop the potential of social enterprise entrepreneurs, which will affect the effectiveness of social enterprise operations in the future.

Keywords: Ethical Leadership, Leadership Qualities, Effectiveness of Social Enterprise

1. บทนำ

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นวาระสำคัญของประชาคมโลก การขับเคลื่อนการพัฒนาที่มุ่งสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง ต้องอาศัยการบริหารการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนหลักคิดของการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม และความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม การประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากการประกอบการดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายในการสร้างงาน สร้างรายได้ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (ดิญทรธน์ ประทีปพรณรงค์, 2563) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 ระบุว่า “วิสาหกิจเพื่อสังคม” (social enterprise: SE) หมายความว่า บริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งดำเนินกิจการเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ ขณะเดียวกันอาจเป็น “กลุ่มกิจการเพื่อสังคม” ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคล ชุมชน หรือนิติบุคคล ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม ตามคุณสมบัติข้างต้นก็ได้ เช่นเดียวกับสำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (สกส.) (2562) กล่าวว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมหรือกิจการเพื่อสังคมคือกิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น

กิจการเพื่อสังคมหรือวิสาหกิจเพื่อสังคมมีคุณลักษณะสำคัญคือ มีเป้าหมายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีรูปแบบการดำเนินการที่มีความยั่งยืนทางการเงินเป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลกำไรกลับไปคืนสู่สังคมและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดำเนินการอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล วิสาหกิจเพื่อสังคมหรือกิจการเพื่อสังคมจึงต้องการผู้บริหารที่ “ดีและเก่ง” ดำเนินธุรกิจอย่างมีกลยุทธ์ แต่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ปัญหาสังคม หรือส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและมุ่งสนับสนุนการทำงานคนในท้องถิ่นเป็นหลัก ผู้ที่ดำเนินธุรกิจแบบนี้เรียกว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่มีจิตสำนึกใฝ่ดี มุ่งมั่นผลักดันกิจการให้ไปดีด้วยหลักธรรมาภิบาล และมีได้มุ่งสร้างกำไรสูงสุด ซึ่งกำไรที่เกิดขึ้นไม่น้อยกว่า 70% จะนำมาลงทุนในกิจการ หรือใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกร ผู้ยากจน คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส จึงอาจสรุปได้ว่า ลักษณะของกิจการเพื่อสังคมเป็นการประสานความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับผลตอบแทนในด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม และผลตอบแทนทางการเงิน โดยมีพื้นฐานจากความสนใจของผู้ประกอบการที่ต้องการสร้างผลตอบแทนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการทางธุรกิจและการทำประโยชน์แก่สังคมร่วมกัน (สมเกียรติ สกุลสุรเอกพงศ์, 2558)

การขับเคลื่อนกิจการให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์นั้น ผู้บริหารองค์กรหรือผู้ประกอบการมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง หรือกล่าวได้ว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการถือเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญนั่นเอง คุณลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะที่จะนำพาให้กิจการบรรลุสำเร็จ คุณลักษณะผู้นำที่ดีต้องประกอบด้วย คุณธรรมของผู้นำ ความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการความรู้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับกิจการได้เป็นอย่างมาก (ณภัทรธน์ นรภิก และภาวิตา ธาราศรีสุทธิ, 2563; สมเกียรติ สกุลสุรเอกพงศ์, 2558) นอกจากนี้คุณลักษณะผู้นำนี้แล้ว ภาวะผู้นำเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคม (กันยพร ธีรเวคิน, จิตภาภีร์ศิริกุล และธนวรรณ แสงสุวรรณ, 2561) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และภาวะผู้นำที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ผลการวิจัยครั้งนี้ นอกเหนือจากประโยชน์เชิงวิชาการแล้ว ยังสามารถเผยแพร่ให้กับผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมใน

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านคุณลักษณะผู้ประกอบการและภาวะผู้นำเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคมซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินกิจการเพื่อสังคมในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม
- 2.2 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 คุณลักษณะของผู้นำ

คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีที่มีอยู่ในตัวของผู้ที่สามารถเรียนรู้ สังคม ประสบการณ์ ผักผ่อน พัฒนาตนให้เป็นผู้ที่ทำได้ กิจการจะสำเร็จได้หรือไม่เพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นส่วนใหญ่ คุณลักษณะผู้นำจึงมีส่วนเอื้ออำนวยให้กิจการสามารถดำเนินงานไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยังมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับกิจการได้เป็นอย่างมาก (ณภัทสรณ์ นรภิจ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2564) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำที่ดีประกอบด้วย 1) คุณธรรมจริยธรรม (ณภัทสรณ์ นรภิจ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2564; อธิวัฒน์เจียวิวรรณกุล, ศรีล ชุนวิทยา และกนกพร ดอนเจดีย์, 2564) 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม (เจษฎานกน้อย, 2556; อัจฉรา ฐปบุษากร, นรพล จินันท์, เดชณัฐสหพันธ์ เผ่าพันธ์ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2561) 3) การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ธีรพร ทองชะโชค, 2556; สมเกียรติ สกลสุรเอกพงศ์, 2558) และ 4) การจัดการความรู้ (อารยา ประเสริฐชัย, 2555; สมเกียรติ สกลสุรเอกพงศ์, 2558, **วัชรศักดิ์ นุกูล, สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ และวินัย รังสินันท์, 2560**)

ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้นำในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์จากงานวิจัยของ สมเกียรติ สกลสุรเอกพงศ์ (2558) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ คุณธรรมของผู้นำ ความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการความรู้ โดยกำหนดขอบเขตดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมของผู้นำ หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการ 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการทั้งในด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรมและการให้เพื่อสังคม 3) ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ประกอบการที่ให้ ความสนใจหรือตระหนักต่อผลการดำเนินการของกิจการซึ่งส่งผลบวกและผลลบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อม และการจัดการความรู้ และ 4) การจัดการความรู้ หมายถึง ผู้ประกอบการดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถแข่งขัน

3.2 ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าควรเริ่มต้นที่การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้นกับผู้นำองค์กร โดยเริ่มต้นจากคุณสมบัติของความเป็นผู้นำในตนเองที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกสัมผัสได้ เนื่องจากการนำเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในตนเองที่สร้างความโดดเด่นในกลุ่ม ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มที่จะให้ความไว้วางใจและเชื่อใจว่าสามารถนำไปสู่ความสำเร็จและได้รับความร่วมมือ

ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการที่ดี จึงต้องประกอบด้วย ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์นอกเหนือไปจากนั้นคือการได้รับความเคารพนับถือซึ่งเป็นส่วนช่วยในส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจ (Northouse, 2021) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่ดีนั้นประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม (พิศาล โปธิทองแสงอรุณ, สันชัย อินทพิชัย และวิจิตรา พลเยี่ยม, 2556; พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2553) 2) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (ปิยรัฐ ธรรมพิทักษ์, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยกุล, ยุทธยา ไชยจุล และคานู ปรียา โมฮาน, 2558; ชุตินา รักษ์บางแหลม, เอกกรินทร์ สังข์ทอง, ขวลิต เกิดทิพย์ และชิตชนก เริงเขาว์, 2559) 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (ดุคคิพลี หลั่งจิจ, และเอกกรินทร์ สังข์ทอง, 2564; สุภฤกษ์ ติมโพธิ์ทอง, 2565) และ 4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (กัญพร อีระเวคิน และคณะ, 2561; สุภวัฒน์ แยมจรัส, นัจจวี เจริญสุข และชูศักดิ์ เอกเพชร, 2564)

สำหรับปัจจัยด้านภาวะผู้นำในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์งานวิจัยของ กัญพร อีระเวคิน และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย พบว่า ภาวะผู้นำองค์กรมีความสำคัญอย่างมากและส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมในการวิจัยครั้งนี้ คุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคม ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาวะผู้นำที่มีแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม 2) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง ภาวะผู้นำที่มีการแสดงความประพฤติที่เหมาะสมตามบรรทัดฐาน 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ภาวะผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กร และ 4) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ หมายถึง ภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างและเชื่อมต่อกับวิสัยทัศน์ในอนาคตที่เชื่อถือได้และปฏิบัติได้จริง อาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะผู้นำที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการทุกคนพึงมีเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดกับองค์กรรวมไปถึงทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องขับเคลื่อนด้วยคุณลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่ดีต่อการทำกิจการเพื่อสังคมขององค์กรต่อไปได้

3.3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพอใจในงาน และองค์กรโดยส่วนรวม สามารถปรับตัว และพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไป (มัทนาพร สุวรรณเรือง, 2536) ประสิทธิภาพขององค์กรมีความหมายที่แตกต่างจากคำว่าประสิทธิภาพขององค์กร (organization effectiveness) องค์กรที่มีประสิทธิภาพจึงหมายถึง องค์กรที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมาย (goals) ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ องค์กรที่มีประสิทธิผลสูงจึงเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงานตามเป้าหมายส่วนองค์กรที่มีประสิทธิผลต่ำจึงเป็นองค์กรที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ (ณัฐวรา จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์, 2563) ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการประสิทธิผลการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคม ได้แก่ ผลการดำเนินการบรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ ผลการประกอบการมีประสิทธิผลทางเศรษฐกิจสามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้ผลกระทบทางบวกแก่สังคมและสิ่งแวดล้อม

3.4 วิสาหกิจเพื่อสังคม

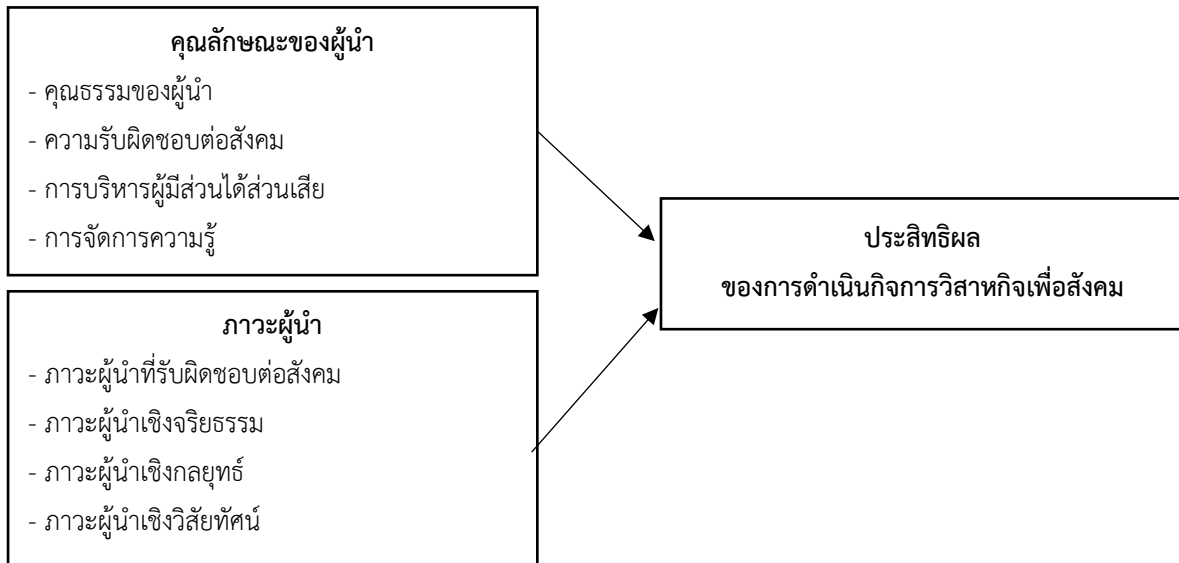
วิสาหกิจเพื่อสังคม คือ กิจการที่ประกอบตามกฎหมายไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการขายสินค้าหรือการให้บริการ หรือมีเป้าหมายในการจัดตั้งตั้งแต่แรกเริ่ม โดยมีได้มุ่งสร้างกำไรสูงสุดต่อผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน และนำผลกำไรไม่น้อยกว่าร้อยละสิบไปลงทุนในกิจการของตนเอง เป็นต้น (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2554) โดยสามารถแบ่งจากการพัฒนารูปแบบกิจการได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) กิจการเพื่อสังคมที่ไม่แสวงหากำไรแต่มีการหารายได้ (nonprofit with income generating activities) เป็นองค์กรมีส่วนหนึ่งในการดำเนินงานที่แสวงหากำไร ที่ให้

ความสำคัญกับพันธกิจทางสังคมมากกว่าผลกำไร และมีเงินทุนในการดำเนินงานจากการบริจาคหรือการสนับสนุนเป็นหลัก กิจกรรมเพื่อสังคมประเภทนี้มักพัฒนามาจากองค์กรสาธารณประโยชน์หรือองค์กรการกุศล เช่น มูลนิธิหรือสมาคมต่าง ๆ 2) กิจกรรมเพื่อสังคมประเภทลูกผสม (hybrid) กิจกรรมเพื่อสังคมประเภทนี้เป็นการผสมผสานระหว่างองค์กรแสวงหาผลกำไรและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ให้สามารถเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกันได้โดยที่องค์กรแสวงหาผลกำไรจะนำรายได้ไปสนับสนุนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่มีพันธกิจทางสังคมอีกทอดหนึ่ง และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมที่พัฒนาจากธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (socially responsible business) กิจกรรมเพื่อสังคมประเภทนี้เป็นองค์กรธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร และมีการนำเอากำไรกลับคืนสู่ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ให้ความสำคัญกับพันธกิจทางสังคมควบคู่ไปกับพันธกิจทางธุรกิจด้วย โดยมีการเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมเข้าไปสู่กระบวนการปกติของธุรกิจ (สมเกียรติ สกุลสุรกพงศ์, 2558) ดังนั้น การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นการผนวกรวมวัตถุประสงค์ที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมกับการที่สังคมจะสามารถหารายได้และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน หากแต่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินกิจการโดยมีแนวคิดในการอยู่ร่วมในชุมชน ส่งเสริม พัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ได้จำแนก social enterprise ออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) วิสาหกิจเพื่อสังคม คือ บริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยซึ่งดำเนินกิจการเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 50% มาจากการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ (เว้นแต่กิจการไม่ประสงค์แบ่งกำไรแก่ผู้ถือหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น อาจมีรายได้น้อยกว่า 50% มาจากการจำหน่ายสินค้าหรือการบริการ) โดยนำผลกำไรไม่น้อยกว่า 70% ไปใช้ตามวัตถุประสงค์เพื่อสังคม และมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี และ 2) **กลุ่มกิจการเพื่อสังคม** คือ บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ ซึ่งดำเนินกิจการและมีรายได้จากการการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ และเป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน สำหรับขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาคุณลักษณะและภาวะผู้นำเฉพาะผู้ประกอบการที่จดทะเบียนในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม

สิทธิประโยชน์ของการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านการเงินจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม 2) สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร (วิสาหกิจเพื่อสังคมประเภท ไม่ประสงค์แบ่งปันกำไรแก่ผู้ถือหุ้น จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สิน หรือลงทุนในหุ้นสามัญของวิสาหกิจเพื่อสังคม สามารถนำไปหักรายจ่ายได้) 3) สิทธิประโยชน์ตามมาตรการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ 4) สิทธิประโยชน์ด้านการระดมทุน (วิสาหกิจเพื่อสังคมในรูปแบบบริษัทจำกัดสามารถออกและเสนอขายหุ้นต่อประชาชนได้ โดยไม่ต้องยื่นขออนุญาตและแบบแสดงรายการข้อมูลต่อ ก.ล.ต.) และ 5) รับการส่งเสริมด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ นวัตกรรม และเทคโนโลยี สำหรับสิทธิประโยชน์ของการจดทะเบียนกลุ่มกิจการเพื่อสังคม หลังจากการจดทะเบียนเป็นกลุ่มกิจการเพื่อสังคมแล้ว กลุ่มกิจการเพื่อสังคมจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) เพื่อให้กลุ่มกิจการเพื่อสังคมได้สามารถพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมได้ต่อไป โดยจะได้รับการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ส่งเสริมความรู้ด้านการประกอบกิจการ 2) ส่งเสริมความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี 3) ส่งเสริมความรู้ด้านการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับกระบวนการผลิต 4) ส่งเสริมความรู้ด้านการเงิน การบัญชี 5) ส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด และ 6) ส่งเสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ

3.5 กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยภาพรวม ประชากรการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ฐานข้อมูลจาก สวส. ย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2565 พบว่ามีกิจการที่จดทะเบียนทั้งสิ้นจำนวน 445 แห่ง ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมจากประชากรดังกล่าว ทั้งนี้ ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบระยะเวลาผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับ จำนวน 402 ราย

4.2 เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของผู้นำ (คุณธรรมของผู้นำ ความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการความรู้) รวมทั้งสิ้น 36 ข้อ ส่วนที่ 3 ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ ประกอบด้วยภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ รวมทั้งสิ้น 23 ข้อ และส่วนที่ 4 ประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคม จำนวน 4 ข้อ แบบสอบถามส่วนที่ 2, 3 และส่วนที่ 4 ระดับความคิดเห็นใช้มาตราประมาณค่า 6 ระดับ (rating

scale) ตั้งแต่จริงที่สุดจนถึงไม่จริงเลย ทั้งนี้ แบบวัดทุกส่วนผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี ยกเว้นแบบวัดการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้วิจัยประยุกต์ใช้แบบวัดจากงานวิจัยของสมเกียรติ สกุลสุระเอกพงศ์ (2558)

4.3 การประเมินความเที่ยงตรง และทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับจุดประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพบว่าข้อความถามทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1 จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบกับผู้ประกอบการที่จัดแจ้งเป็นกิจการเพื่อสังคมจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อความถาม (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 พบว่าค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.80 ถือว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารุ่นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ผู้วิจัยนำรายชื่อผู้ประกอบการทั้งหมดจากฐานข้อมูลของ สวส. เพื่อหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ประกอบการแต่ละราย พร้อมกับแนบลิงค์แบบสอบถามรูปแบบ Google Form ส่งทางอีเมลของแต่ละสถานประกอบการ ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 3 เดือน พบว่ามีจำนวนแบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้น 402 ราย จำนวนแบบสอบถามที่ไม่ได้รับการตอบกลับ 43 ราย จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ข้อมูลระดับความคิดเห็นของตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำ ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ และประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 อายุระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 ประกอบกิจการประเภทวิสาหกิจชุมชน จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมาแล้ว 6 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6

5.2 คุณลักษณะผู้นำ พบว่า โดยภาพรวมมีกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะผู้นำอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.11) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านคุณธรรมของผู้นำกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.18) รองลงมาคือ ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.10) ด้านการจัดการความรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.10) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.07)

5.3 ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.09) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.12) ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.12) ด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.06) และด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.05)

5.4 ประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคม พบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.22) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ผลการประกอบการสะสมตั้งแต่ปีที่ก่อตั้งกิจการจนถึง ณ ปัจจุบัน มีประสิทธิภาพทางสังคม โดยให้ผลกระทบทางบวกแก่สังคม มีความคิดเห็นอยู่ในมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.32) รองลงมา ผลการประกอบการสะสมตั้งแต่ปีที่ก่อตั้งกิจการจนถึง ณ ปัจจุบัน มีประสิทธิภาพทางสิ่งแวดล้อม โดยให้ผลกระทบทางบวกแก่สิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.25) และกิจการ ณ ปัจจุบัน โดยรวมแล้วค่อนข้างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ และผลการประกอบการสะสมตั้งแต่ปีที่ก่อตั้งกิจการจนถึง ณ ปัจจุบัน มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจโดยสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.11)

5.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมอย่างน้อยหนึ่งด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคม ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพกิจการเพื่อสังคม

คุณลักษณะผู้นำ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Collinearity statistics		
	B	SE	Beta	t	Sig.	Tolerance VIF	
ค่าคงที่ (constant)	.705	.126		5.601	.000*		
ด้านคุณธรรมของผู้นำ (X ₁)	.472	.078	.572	6.051	.000*	.083	11.997
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (X ₂)	.277	.117	.367	2.376	.018*	.031	31.958
ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (X ₃)	-.337	.077	-.437	-4.381	.000*	.075	13.345
ด้านการจัดการความรู้ (X ₄)	.259	.065	.328	3.959	.000*	.109	9.209
R square = 0.706		F = 236.833	Sig = 0.000*				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุพบว่า ค่าสถิติ Tolerance ของตัวแปรมีค่าไม่ใกล้ศูนย์ และมีค่า Variance Inflation Factor มีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัว ดังนั้นตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นตัวแปรที่อิสระต่อกัน ซึ่งถือว่าระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวไม่ก่อให้เกิด Multicollinearity จึงสามารถทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้คำสั่ง Enter โดยใส่ตัวแปรเรียงตามลำดับตามกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคม (R square = 0.706) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดในโมเดลสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพได้ร้อยละ 70.6

ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า ประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคมขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้นำอย่างน้อย 1 ด้าน ดังนั้นจึงวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ให้เห็นว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้นำส่งผลต่อประสิทธิภาพของกิจการเพื่อสังคม โดยพิจารณาจากค่า Sig. ที่มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมของผู้นำ ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ด้านการจัดการความรู้ ที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันและมีค่ามากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมของผู้นำ (B = 0.472) ลำดับรองลงมาคือ ด้านการจัดการความรู้ (B = 0.259) ที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และด้านสุดท้ายคือด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความสัมพันธ์กันแต่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามกัน (B = -0.037) ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคม ส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{\text{ประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม}} = .705 + .472 (X_1) + .277 (X_2) + (-.337) (X_3) + .259 (X_4)$$

โดยที่ X_1 คือ ด้านคุณธรรมของผู้นำ

X_2 คือ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

X_3 คือ ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

X_4 คือ ด้านการจัดการความรู้

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมน้อยกว่า
ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมน้อยกว่า

ภาวะผู้นำ	Unstandardized		Standardized			Collinearity	
	Coefficients		Coefficients			statistics	
	B	SE	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	.631	.113		5.586	.000*		
ด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม (X_1)	.451	.077	.552	5.821	.000*	.079	12.709
ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (X_2)	.150	.063	.198	2.372	.018*	.101	9.856
ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (X_3)	-.050	.070	-.067	-.714	.475	.080	12.457
ด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (X_4)	.140	.053	.186	2.646	.008*	.143	6.994
R square = 0.721		F = 254.954		Sig = 0.000*			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่าค่าสถิติ Tolerance ของตัวแปรมีค่าไม่ใกล้ศูนย์ และมีค่า Variance Inflation Factor มีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัว ดังนั้น ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นตัวแปรที่อิสระต่อกัน ซึ่งถือว่ารระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวไม่ก่อให้เกิดภาวะเส้นตรงร่วมพหุ (multicollinearity) จึงสามารถทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้คำสั่ง Enter โดยใส่ตัวแปรเรียงตามลำดับตามกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมน้อยกว่า (R square = 0.721) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวในโมเดลสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลได้ร้อยละ 72.1

ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า ประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมน้อยกว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมน้อยกว่า อย่างน้อย 1 ด้าน ดังนั้นจึงวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) ให้เห็นว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมน้อยกว่า ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของ

กิจการเพื่อสังคม โดยพิจารณาจากค่า Sig. ที่มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันและมีค่ามากที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ($B = 0.451$) ลำดับรองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ($B = 0.150$) ที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และด้านสุดท้ายคือด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กันแต่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้ามกัน ($B = 0.140$) ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคม ส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y_{\text{ประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม}} = .631 + .451(X_1) + .150(X_2) + .140(X_4)$$

โดยที่ X_1 คือ ด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม
 X_2 คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม
 X_4 คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์

6. อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยประการแรกคือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม พบว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมของผู้นำ ความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคมด้านคุณธรรมของผู้นำ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้เสีย และด้านการจัดการความรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนด คุณลักษณะด้านคุณธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกมากที่สุด รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านการจัดการความรู้ ขณะที่ปัจจัยด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่ามีอิทธิพลเชิงลบต่อต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกในการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมเกียรติ สกุลสุรกพงศ์ (2558) ส่วนหนึ่งของผลการวิจัยดังกล่าวระบุว่าปัจจัยด้านการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคม คุณธรรมของผู้นำ และการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะผู้นำในกิจการเพื่อสังคมในประเทศ

ปัจจัยด้านคุณธรรมของผู้นำตามขอบเขตการวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความโปร่งใสในการประกอบกิจการ แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการดำเนินกิจการภายใต้หลักธรรมาภิบาลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2563) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลธุรกิจ หมายถึง การบริหารจัดการที่ดี โดยการควบคุมดูแลกิจการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย มีความเป็นธรรม มีความโปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ การวัดตัวแปรครั้งนี้บ่งชี้ถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรมของผู้นำ เช่น มีหลักเกณฑ์การบริหารงานอย่างแน่ชัดเพื่อสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย บริหารงานโดยสุจริต คำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ใช้หลักการและเหตุผลมากกว่าอารมณ์และความรู้สึกในการตัดสินใจ บริหารงานอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อย่างยุติธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียงมีกระบวนการและเกณฑ์ประเมินเพื่อพิจารณาผลตอบแทนที่เป็นมาตรฐานให้แก่พนักงาน ยึดหลักความเสมอภาคในการพิจารณาผลตอบแทนแก่ทุกคนในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภานารี พิรส และธรรมศนวัตร์ไชยเยชน์ (2565) ที่พบว่าคุณธรรมจริยธรรมทางธุรกิจมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการเงินเนอเรชั่นเอ็กซ์และเงินเนอเรชั่นวาย

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรมและการให้เพื่อสังคม เช่น การให้ความสำคัญต่อการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพให้แก่ผู้บริโภค ดำเนินกิจการโดยเคารพ

และปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สื่อสารการตลาดด้วยความเป็นจริง ปลุกจิตสำนึกการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการเติบโตทางธุรกิจควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครการกุศล ปฏิบัติต่อพนักงานโดยคำนึงถึงเท่าเทียมกันตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจที่มีชอบ รับผิดชอบต่อข้อร้องเรียนต่าง ๆ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการต่อผู้บริโภคอย่างถูกต้องและครบถ้วน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการการศึกษาของจิราภรณ์ รังศิริ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2564) พบว่าผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม มีอิทธิพลทางตรงโดยรวมต่อประสิทธิผลของบริษัทประชารัฐเพชบุรี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับปัจจัยด้านการจัดการความรู้เป็นคุณลักษณะผู้นำที่มีอิทธิพลเชิงบวกน้อยที่สุดในผลการวิจัยครั้งนี้ การจัดการความรู้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด ความรู้มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (tacit knowledge) และ 2) ความรู้ที่ชัดเจน (explicit knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้ การจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมอย่างเป็นทางการเริ่มขึ้นในปี 2562 ดังนั้น ข้อจำกัดด้านระยะเวลาดำเนินกิจการอาจจะส่งผลให้ผู้ประกอบการยังไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการความรู้ อีกทั้งองค์กรส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดย่อมจึงมีบุคลากรจำนวนไม่มาก ด้วยเหตุนี้ การจัดการความรู้ของเจ้าของกิจการจึงอาจจะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นระบบ ตรงกับแนวคิดของนพพล แก้วสุวรรณ (2563) ที่กล่าวว่า แนวคิดด้านการจัดการความรู้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ และพัฒนาสมรรถนะการแข่งขันของธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การแสวงหาความรู้ ประมวล เผยแพร่ แลกเปลี่ยน และใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถใช้ความรู้หรือทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรพัฒนาสมรรถนะการแข่งขัน รวมถึงมีการจัดระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ควบคู่ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่มีอยู่เข้ามาบริหารจัดการ และส่งเสริมการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ขณะที่ปัจจัยด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่ามีอิทธิพลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อค้นพบดังกล่าวอาจจะสะท้อนให้เห็นมุมมองว่าผู้ประกอบการอาจจะยังไม่มีความเข้าใจถึงหลักการหรือความสำคัญของการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders relationship management) นับเป็นเรื่องที่มองข้ามไม่ได้และสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ ของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรระดับใดก็ตาม ซึ่งการบริหารความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ก็เพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการช่วยสนับสนุนกิจการขององค์กร ดังนั้น ผู้ประกอบการเพื่อสังคมต้องวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากห่วงโซ่คุณค่าซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียหลากหลายกลุ่ม องค์กรต้องพิจารณาให้ได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มใดบ้าง แต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะอย่างไร รวมถึงมีความสำคัญและสอดคล้องกับกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์กรอย่างไร ที่สำคัญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมีคุณค่าร่วมกันอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัยประการที่สองคือ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้ประกอบการเพื่อสังคมที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม พบว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีภาวะผู้นำโดยรวมทั้ง 4 ในระดับดี ไม่ว่าจะเป็นด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และด้านภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญพร ธีรเวคิน และ

คณะ (2561) พบว่าคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม 2) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และ 4) ภาวะผู้เชิงวิสัยทัศน์ แต่สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้กลับไม่พบอิทธิพลเชิงบวกด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญด้านต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคม

ด้านภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมพบว่าเมื่ออิทธิพลเชิงบวกมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น พร้อมที่จะรับการตรวจสอบและชี้แจงให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบถึงผลการปฏิบัติงาน คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ด้านความเป็นพลเมือง คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม คำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามกฎหมายตระหนักอยู่เสมอว่าแรงงานไม่ควรถูกปฏิบัติเสมือนเป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่มีคุณค่าทางจิตใจ คำนึงถึงการป้องกันปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการผลิตและการบริการ คำนึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินการผลิตและการบริการ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maignan and Ferrell (2001) ที่พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กร เช่นเดียวกับผลการศึกษาของพรชัย ศักดานุวัฒน์วงศ์ (2563) พบว่า ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในองค์กรของพนักงาน และภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในองค์กรของพนักงาน

ด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์นั้น พบว่ามีอิทธิพลรองลงมา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้น ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการพยายามสร้างความตระหนักถึงมาตรฐานด้านคุณธรรมให้แก่บุคลากรในองค์กร พยายามชี้ประเด็นที่ต้องมุ่งเน้นทางด้านจริยธรรมทางธุรกิจให้กับบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีวุฒิภาวะด้านคุณธรรม เสริมสร้างบรรยากาศการทำงานหรือองค์การให้มีบรรยากาศของจริยธรรม เช่น การสร้างค่านิยม และการมีมาตรฐานด้านคุณธรรมร่วมกัน เป็นต้น ปลุกเร้าและส่งเสริมให้บุคลากรเห็นว่า การทำงานที่ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตนนั้นเป็นสิ่งดีงามที่ควรยึดถือร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันกันและยึดหลักสามัคคีธรรม ขณะที่ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ สะท้อนถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการนำองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นใช้ทักษะการสื่อสารของฉันททำให้พนักงานเข้าใจวิสัยทัศน์และแนวทางการปฏิบัติที่ตรงกัน มีการเสริมสร้างพลังและแรงจูงใจให้กับพนักงานเพื่อให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร สนับสนุนสมาชิกทุกคนในการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร ขณะที่ด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ พบว่ามีอิทธิพลเชิงลบอย่างไม่มีนัยสำคัญ ผู้วิจัยวัดเกี่ยวกับมุมมองเชิงทักษะ ความสามารถ ความคิดในการพัฒนากิจการเพื่อสังคม แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ถือเป็นจุดอ่อนสำคัญของผู้ประกอบการเพื่อสังคม

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สวส.) หรือสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ควรนำข้อค้นพบจากผลการวิจัยมาส่งเสริมความรู้ให้กับผู้ประกอบการในลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแบบโมดูล (module system) หรือโครงการฝึกอบรมระยะสั้น (short course) เพื่อยกระดับ

ศักยภาพคุณลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคม (leadership for social entrepreneurs)

7.1.2 กรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการพัฒนา ควรจัดทำเป็นหลักสูตรแบบโมดูลควรที่มุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการเพื่อสังคมใน 2 ด้าน ได้แก่ หลักสูตรด้านการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำครอบคลุม จำนวน 4 โมดูล ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างคุณธรรมของ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการบริหารผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านการจัดการความรู้ และหลักสูตรที่ 2 หลักสูตรการสร้างเสริมภาวะผู้นำ จำนวน 4 โมดูล ได้แก่ ภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้ประกอบการที่ผ่านการอบรมจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจการวิสาหกิจเพื่อสังคม

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งถัดไป

7.2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการที่จัดแจ้งในรูปแบบกิจการเพื่อสังคม

7.2.2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเภทต่าง ๆ เช่น วิสาหกิจเพื่อสังคมที่ไม่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น และวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ประสงค์จะแบ่งปันกำไรให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น หรืออาจจะเปรียบเทียบตามรูปแบบการบริหารงาน เช่น บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือนิติบุคคล

7.2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินการเนื่องจากปัจจัยด้านคุณลักษณะและภาวะผู้นำ เช่น ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). หลักธรรมมาภิบาล. สืบค้นจาก <https://www.dbd.go.th/>
- กันยพร ชีรวะดิน, จิตาภา ถิรศิริกุล, และธนวรรณ แสงสุวรรณ. (2561). ภาวะผู้นำกับประสิทธิผลการบริหารจัดการกิจการ เพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 11(3). 325-332.
- กิติมา หงส์ศิริกาญจน์ เฉลิมเกียรติ วงษ์วานิชทวี และ บุรินทร์ สันติสาร. (2563). ลักษณะของผู้นำสตาร์ทอัพที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 12(1). 261-278.
- จิตาภา ัญญรัตน์วานิช. (2562). ภาวะผู้นำและจริยธรรมทางธุรกิจของผู้ประกอบการที่สัมพันธ์กับดำเนินงานของ วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 5 (1). 90-103.
- จิราภรณ์ รังศรี และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2564). อิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม เครือข่าย การมีส่วนร่วม ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ วิสาหกิจเพื่อสังคม : กรณีศึกษาเครือข่ายบริษัท ประชาธิปไตยภาคี เพชรบุรี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด. *คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- เจษฎา นกน้อย. (2556). 12 แนวคิดฝ่าวิกฤตองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุตินา รักษาบางแหลม, เอกกรินทร์ สังข์ทอง, ขวลิต เกิดทิพย์ และชิตชนก เชิงเขาว์. (2559). การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน 2560.*
- ณภัทสรณ์ นรกิจ และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2563). คุณลักษณะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูผู้สอนใน โรงเรียนเครือข่ายที่ 34 สำนักงานเขตพื้นที่บุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(1). 55-69.
- ณัฐวัชร จันทโรธธรรม และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์. (2563). ประสิทธิภาพขององค์กร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 9(2), 1-9.
- ดลคิพลี หลังจิ และเอกกรินทร์ สังข์ทอง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา, *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(4),93-106.
- ดิญทรศน์ ประทีปพรณรงค์. (2563). การพัฒนาอย่างยั่งยืนกับวิสาหกิจเพื่อสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รัตนไตร
- ธีรพร ทองชะโชค และอาคม ใจแก้ว. (2556). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, *วารสารวิทยาการจัดการ*. 30(1), 23-51.
- นवल แก้วสุวรรณ. 2563. "ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาอิสระและการสัมมนาของนักศึกษา สาขาวิชาพัฒนาสังคม". *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 15 (1) : 104-118.
- ปิยรัฐ ธรรมพิทักษ์, นำชัย ศุภฤกษ์ชัยกุล, ยุทธยา ไชยจุกุล และคานู ปิรยา โมฮาน. (2558). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม: การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทุกระดับ, *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 มกราคม 2558* ลิขสิทธิ์ โดย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พรชัย คักตานวัฒน์วงศ์. (2558) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคม และประสิทธิผลขององค์การ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารธุรกิจ) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2553) การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร: การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.).
- พิศาล โพธิทองแสงอรุณ, สันชัย อินทพิชัย และวิจิตรา พลเยี่ยม. (2556). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของ กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล, วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 ก.ย. - ธ.ค. 2556.
- มัทฉะ สุวรรณเรือง. ประสิทธิภาพของการนำนโยบายป้องกันปราชัยเลือกตั้ง ของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ : กรณีวิจัยปฏิบัติการ เขตเลือกตั้ง ค. จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.
- รพีพันธ์ ชาตรียศ. (2563). การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล สมรรถนะหลัก และภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ในการปฏิบัติงานพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ. วารสาร บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(2). 140-150.
- วัชรศักดิ์ นุกูล, สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ และ วินัย รังสินันท์. (2560).** ภาวะผู้นำ การจัดการความรู้ และวัฒนธรรม องค์การที่ส่งผลต่อ การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร, Published 1 June 2017, Education.
- ศุภนารี ทิรส และธรรคนวัตร์ ไชยเขชน. (2565). จริยธรรมทางธุรกิจที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมเงินเนอเรนซ์และเงินเนอเรนซ์ในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 4(1), 1-17.
- ศุภวัฒน์ แยมจรัส, นัจจรี เจริญสุข และชูศักดิ์ เอกเพชร. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์สำหรับ หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร ใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, Rajapark Journal Vol. 15 No. 42 September – October 2021.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). ประเภทของกิจการเพื่อสังคม. สืบค้นจากhttps://www.dop.go.th/download/knowledge/th1596811756-298_4.pdf
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2554). *บทนำ CSR*. สืบค้นจาก <http://www.csri.or.th/>.
- สมเกียรติ สกฤษเอกพงศ์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 8(1). 139-164.
- สุกฤษฎ์ ลิ้มโพธิ์ทอง. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ขององค์กรธุรกิจ และการผลิตเครื่องไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง/กรุงเทพฯ.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม. (2562). วิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคม. สืบค้นจาก วิสาหกิจ เพื่อสังคม และกลุ่มกิจการเพื่อสังคม - สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (osep.or.th).
- อารยา ประเสริฐชัย. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและการตัดสินใจถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นของบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์

ชวลิตกุล Journal of Vongchavalitkul University ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2565 Vol. 35 No. 2 July-December 2022.

อธิวัฒน์ เจียวิวรรธน์กุล, ศรัล ขุนวิทยา และ สิทธิพร กล้าแข็ง. (2560). การพัฒนาแบบประเมินองค์กรแห่งความสุขที่เป็นเลิศ: กรณีศึกษาองค์กรในภาคอุตสาหกรรม. Oral presented at the 5th National and International Conference on Humanities and Social Sciences, February 16-17, 2017, Rangsit University, Bangkok, Thailand.

อัจฉรา ฐปบุชากร, นรพล จินันท์, เดชณัฐสพันธ์ เผ่าพันธ์ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2561). อิทธิพลของผู้นำที่รับผิดชอบต่อสังคมต่อการเข้าร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตภาคกลาง, วารสารสมาคมนักวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 23, 2 (พ.ค.-ส.ค. 2561).

Hahn, A. Bhayana, R., Som, A., Li, M. D., Carey, D. E. & Kambadakone, A. (2020). Abdominal imaging findings in COVID-19: preliminary observations. *Radiology*, 297(1), E207.

Leitch, C. M., & Volery, T. (2017). Entrepreneurial leadership: Insights and directions. *International Small Business Journal*, 35(2), 147-156.

Maignan and Ferrell (2001). Antecedents and benefits of corporate citizenship: an investigation of French businesses. Netherlands: Sage publications.

Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice*. New York: Sage publications.

80th Anniversary
SILPAKORN UNIVERSITY
Creative Art and Science for All

คณะวิทยาการจัดการ
Faculty of Management Science

Proceedings

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 ประจำปี 2566